

FITXA IDENTIFICATIVA**Dades de l'Assignatura**

Codi	35304
Nom	Intervenció logopèdica en dany cerebral sobrevingut
Cicle	Grau
Crèdits ECTS	4.5
Curs acadèmic	2023 - 2024

Titulació/titulacions

Titulació	Centre	Curs	Període
1203 - Grau Logopèdia	Facultat de Psicologia i Logopèdia	3	Segon quadrimestre

Matèries

Titulació	Matèria	Caràcter
1203 - Grau Logopèdia	27 - Intervenció logopèdica en dany cerebral sobrevingut	Obligatòria

Coordinació

Nom	Departament
BRINES BENLLIURE, LOURDES	268 - Psicobiologia

RESUM

El Dany Cerebral Adquirít (DCA) és una lesió que es produeix en les estructures cerebrals de forma sobtada en persones que, havent nascut sense cap tipus de dany en el cervell, patixen en un moment posterior de la seua vida, lesions com a conseqüència d'un accident o una malaltia adquirida. Entre les causes principals del DCA destaquen els Traumatismes Craneoencefàlics (TCEs) i els Accidents Cerebrovasculars (ACV o Ictus). Els primers afecten principalment persones joves, majoritàriament homes i les causes més importants són els accidents de trànsit i la sinistralitat laboral. Els ACVs afecten una població de més edat en què predominen les dones. Com a conseqüència d'això, les persones afectades presenten dèficit i discapacitats que comprometen l'adequat funcionament independent en la societat. Els dèficit físics impliquen disminució de la prensió o de les habilitats motores fines, limitacions per a la deambulació, reducció de la visió o l'oïda, seriosos problemes en la parla o el llenguatge o problemes per a deglutir. No obstant això, les alteracions cognitiu-conductuals i psicosocials que segueixen als D.C.A. tendixen a ser menysvalorades encara que dificulten la reintegració amb èxit en la societat i impossibiliten en molts casos l'adquisició i manteniment de l'ocupació a llarg termini. Entre els dèficit cognitius més freqüents després del dany cerebral es troben les alteracions en llenguatge, memòria, reducció de l'atenció i concentració, problemes visoespaciales i visomanipulativos, habilitats de raonament reduïdes i una pobra planificació i capacitat d'organització, dèficit que influïxen

significativament en les capacitats de comunicació i en la rehabilitació de les mateixes. Així, doncs urgix que el/la Logopeda intervinga en este àmbit donada la seua rellevància a nivell social (130.000 ictus i 30.000 TCEs anuals).

CONEIXEMENTS PREVIS

Relació amb altres assignatures de la mateixa titulació

1203 - Grau Logopèdia :

R4-OBLIGACIÓ D'HAYER SUPERAT PRÈVIAMENT L'ASSIGNATURA

35272 - Anatomia dels òrgans del llenguatge i l'audició

35273 - Fisiologia dels òrgans del llenguatge i l'audició

Altres tipus de requisits

Trobarem relació d'aquesta assignatura amb altres impartides a 1r curs: Neurologia i Neuropsicologia general i del Llenguatge. És important i recomanable per a l'alumnat recuperar el que s'ha après en aquestes assignatures per activar coneixements previs i reflexionar sobre l'impacte de patologies neurològiques en la comunicació.

1203 - Grau Logopèdia

- Que els estudiants sàpien aplicar els seus coneixements al seu treball o vocació d'una forma professional i posseïsquen les competències que solen demostrar-se per mitjà de l'elaboració i defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seua àrea d'estudi.
- Que els estudiants tinguen la capacitat d'arreplegar i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seua àrea d'estudi) per emetre judicis que incloquen una reflexió sobre temes rellevants d'índole social, científica o ètica.
- Que els estudiants puguen transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Que els estudiants hagen desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per a emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Dissenyar i dur a terme els tractaments logopèdica, tant individuals com col·lectius, i establir objectius i etapes, amb els mètodes, tècniques i recursos més eficaços i adequats, i atenent les diferents etapes evolutives de l'ésser humà, incloent-hi la perspectiva de gènere.
- Presentar una adequada producció de la parla, estructuració del llenguatge i qualitat de la veu.
- L'alumne/a coneixerà les diferents tècniques d'intervenció en dany cerebral sobrevingut.
- L'alumne/a podrà programar una intervenció en un cas clínic de dany cerebral sobrevingut.

- Dissenyar programes de rehabilitació adaptats al dany cerebral sobrevingut.
- Dissenyar intervencions d'estimulació amb pacients en coma i en situació de resposta mínima.
- Aplicar i adaptar les tècniques i estratègies d'intervenció logopèdica en casos de dany cerebral sobrevingut.

DESCRIPCIÓ DE CONTINGUTS

1. El Dany Cerebral Sobrevingut.

Delimitació conceptual. Criteris diagnòstics. Tipus de dany cerebral sobrevingut i criteris de classificació. Etiologies del dany cerebral sobrevingut.

2. Dany cerebral sobrevingut: funció i funcionalitat.

Model de les tres unitats funcionals del cervell de A.R. Luria. Fases d'atenció al dany cerebral: fase aguda, subaguda i crònica. Diagnòstic etiològic i logopèdia. Funció i funcionalitat. Classificació Internacional del Funcionament i de la Discapacitat de la Salut (CIF). Mesura d'Avaluació Funcional (Escala FIM + FAM).

3. Intervenció logopèdica en la disfàgia neurògena

Delimitació conceptual. Control neural de la deglució, fases i temps deglutoris. Prevalença i etiologia de la disfàgia orofaríngia d'origen neurològic. Abordatge rehabilitador de disfàgia neurògena.

4. Intervenció logopèdica en les alteracions del llenguatge i de la comunicació en dany cerebral sobrevingut.

Plans i criteris d'actuació en dany cerebral sobrevingut. Programes d'estimulació lingüística i comunicativa en dany cerebral adquirit.

5. Dany cerebral infantil

Conceptualitzacions sobre el dany cerebral infantil. Abordatge logopèdic de les alteracions comunicatives i orals no verbals secundàries al dany cerebral en la infància.

6. Context i significat en la intervenció en dany cerebral adquirit: família, entorn i comunicació.

Els continguts d'aquest tema, pel seu caràcter transversal, s'aniran tractant al llarg del desenvolupament de l'assignatura.

VOLUM DE TREBALL

ACTIVITAT	Hores	% Presencial
Classes de teoria	30,00	100
Pràctiques en laboratori	15,00	100
Estudi i treball autònom	67,50	0
TOTAL	112,50	

METODOLOGIA DOCENT

Classes magistrals per mitjà de presentacions powerpoint i vídeos sobre intervenció en dany cerebral sobrevingut.

Pràctiques sobre com realitzar programes d'intervenció en casos clínics amb dany cerebral sobrevingut i vídeos de casos clínics de pacients reals sobre diverses intervencions en dany cerebral sobrevingut.

Tutories programades individuals i grupals.

Supervisió de treballs pràctics, orientació i resolució de dubtes.

Seminaris amb Logopedes invitats de reconegut prestigi en rehabilitació de Dany Cerebral

Treball autònom del/a estudiant: Preparació de treballs, revisió de casos clínics, disseny de la intervenció, elaboració d'informes.

Estudi de l'alumne, preparació i realització de les proves d'avaluació.

AVALUACIÓ

La prova de rendiment sobre el nivell de coneixements adquirits per l'estudiant en les sessions teòriques i pràctiques es realitzarà en forma d'examen amb preguntes tipus test de resposta múltiple amb 3 alternatives i cinc preguntes curtes. L'examen podrà incloure un o diversos casos pràctics. Serà necessari obtenir una qualificació de 5 en aquesta prova per superar l'assignatura. En tot cas, la qualificació màxima en la prova suposarà el 60% de la nota global. El 40% restant s'obtindrà en forma de treballs les característiques dels quals es detallaran a l'inici del període lectiu de les sessions pràctiques: elaboració d'informes logopèdics, maneig i interpretació de proves d'avaluació, elaboració de tractaments logopèdics de casos de dany cerebral sobrevingut, sessions d'intervenció.

Les notes obtingudes en els treballs realitzats es guardaran per a la segona convocatòria. Els treballs que no es presenten en el temps i la forma requerida seran recuperables mitjançant prova escrita que es realitzarà al final de la prova final oficial.

Donades les característiques de la matèria i de la titulació, s'exigirà un alt domini del llenguatge escrit.

El/la professor/a podrà requerir entrevistes individuals o en petit grup per verificar el grau de participació i la consecució dels objectius que es persegueixin en qualsevol tasca desenvolupada. No acceptar aquesta verificació suposarà no superar la tasca / activitat en qüestió.

La 'còpia' manifesta de qualsevol prova, tasca, activitat o informe, ja sigui individual o grupal, que serveixi a l'efecte d'avaluació en l'assignatura, impossibilitarà superar la matèria.

Davant pràctiques fraudulentas es procedirà segons allò establert pel Protocol d'actuació davant pràctiques fraudulentas a la Universitat de València (ACGUV 123/2020): <https://www.uv.es/sgeneral/Protocols/C83.pdf>

La matrícula d'honor (MH) s'atorgarà a aquells i aquelles alumnes que la nota en l'assignatura sigui igual o superior a 9 i la més alta del seu grup. L'obtenció de matrícula d'honor queda supeditada a la realització d'un examen extraordinari oral en el cas que dos estudiants tinguin la mateixa nota i que només sigui possible atorgar una MH. En cap cas restarà nota.

REFERÈNCIES

Bàsiques

- Luria, A.R. (1984). *Conciencia y lenguaje*. Madrid: Visor.
- Ardila, A. (2005). *Las afasias*. Guadalajara: Universidad de Guadalajara.
- Terradillos, E., y López-Higes, R, (2016). *Guía de intervención logopédica en las afasias*. Madrid: Síntesis.
- Paniagua, J., Susanibar, F., Murciego, P., Giménez, P., y García, R. (Coordinadores) (2019). *Disfagia. De la evidencia científica a la práctica clínica*. Volumen I y II. Madrid: Giuntieos.

Complementàries

- Melle, N. (2007). *Guía de intervención logopédica en disartria*. Madrid: Síntesis.
- Duffy, J.R. (2013). *Motor Speech Disorders: substrates, differential diagnosis, and management*. St Louis, Missouri: Mosby.
- Gallardo, B., y Hernández, C. (2013). *Lingüística clínica*. Arco Libros: Madrid.
- Gallardo, B. (2005). *Afasia y conversación: Las habilidades comunicativas del interlocutor-clave*. Valencia: Tirant lo Blanch.

- Basso, A. (2012). La afasia: conocer para rehabilitar. Akadia
- Clavé, P., y García, P. (Ed). (2011). Guía de diagnóstico y tratamiento nutricional y rehabilitador de la disfagia orofaríngea. Barcelona: Glosa.
- Diéguez-Vide, F. (2011). Cerebro y lenguaje. Madrid: Panamericana.
- Varios autores (2007). Logopedia y daño cerebral adquirido. Cuadernos FEDACE
- Benson, F., y Ardila, A. (1996). Aphasia. A Clinical Perspective. New York: Oxford University Press.
- Holland, Audrey L., and Elman. Roberta J. (2020). Neurogenic Communication Disorders and the Life Participation Approach: The Social Imperative in Supporting Individuals and Families. Plural Publishing Inc.
- Rubio Bruno, S., y Ardila, A. (2021). La Afasia por Expertos. Buenos Aires: Akadia Editorial.
- Simmons-Mackie, N., King, J., and Beukelman, D. (2013). Supporting Communication for Adults with Acute and Chronic Aphasia (Augmentative and Alternative Communication Series). Baltimore: Brookes Publishing Co
- Ibañez-Alfonso, J.A., Del Barco, A., Romaguera, E., y Del Olmo, A.F.(2020). Neuropsicología del Dano Cerebral sobrevenido Por Ictus y TCE: 19 (Biblioteca de Neuropsicología). Madrid: Síntesis.
- Fernández-Del Olmo, A., and Medina-Valera, M.I. (2022). What have we learned from aphasias in the 21st century? Neuroanatomical, cognitive, and diagnostic implications of the ventral language stream. *Neurology Perspectives*, 2(2): 87-99.
- Koziol, L.F., Barker, L.A., Hrin, S., and Joyce, A.W. (2014). Large-scale brain systems and subcortical relationships: practical applications. *Appl Neuropsychol Child*, 3(4):26473.
- Fridriksson, J., den Ouden, D.B., Hillis, A.E., Hickok, G., Rorden, C., Basilakos, A., Yourganov, G., and Bonilha, L. (2018). Anatomy of aphasia revisited. *Brain*, 1;141(3):848-862.
- G. Hickok, G., and Poeppel, D. (2004). Dorsal and ventral streams: a framework for understanding aspects of the functional anatomy of language. *Cognition* (92): 6799.